

Zaļā
brīvība

Migrācijas atspulgi pārtikas pieejamībā un izvēlē

www.zalabriviba.lv

@ZalaBriviba

@zalabriviba

KRISTIĀNA GRIĶE,
Zaļā brīvība

Pārtika ir dzīvība, tāpēc ir neiespējami pārvērtēt pārtikas nozīmi mūsu dzīvē. Pārtika ir būtiski nepieciešama, lai mēs varētu gan izdzīvot, gan baudīt dzīvi, tāpēc tā lieliski noder kā skatupunkts, caur ko aplūkot pasauli, kopienu un katru no mums.

Latvijas sabiedrība ir daudzveidīga un kļūst arvien daudzveidīgāka. Svarīgi ir, cik nozīmīgu lomu valsts attīstībā piešķiram visiem - iedzīvotājiem un iebraucējiem, kā veidojam savstarpējo mijiedarbību, un ko no šīs daudz kultūru situācijas mācāmies. Veiksmīga integrācija veicina valsts attīstību, un tas, cik bagāta ir valsts sociālā un kultūras vide, ir atkarīgs arī no valsts un sabiedrības ieguldījuma. Raudzīties pāri aizspriedumiem un vēsturiskām bailēm pret nepazīstamām kultūrām, ko valstī ienes iebraucēji, var palīdzēt kultūras un sociālais skatpunkts uz pārtiku un ēdienu⁹.

Daudzveidīga pārtika ir veselīga uztura pamats. Pārtikas daudzveidība nodrošina organisma veselīgu funkcionēšanu, tāpēc tas būtu jāņem vērā, veidojot savu ēdienkarti ikdienā.

“ Migrācija nodrošina pieeju daudzveidīgiem pārtikas produktiem un ēšanas kultūras dažādībai, kas ir klātesoša jebkurā pasaules reģionā, arī Latvijā.

Par to aicinām aizdomāties no pārtikas patēriņa skatupunkta.

Sasaistot migrācijas un pārtikas tematiku, apskatīsim migrācijas situāciju Latvijā un tās saikni ar pārtiku, pilsētas un lauku iedzīvotāju proporciju Latvijas robežās un tās ietekmi uz pārtikas ražošanu un patēriņa paradumiem valstī, kā arī pārtikas produktu migrāciju, kas valsts iedzīvotājiem nodrošina daudzveidīgu uzturu.

Migrācija un pārtikas pieejamība pasaulē

Pārtika palīdz saprast saikni starp daudzām lietām un procesiem ikdienas dzīvē un pasaulē. Migrācijas vispārīgo situāciju un saikni ar cilvēku ikdienu var labāk izprast, to sasaistot ar pārtikas pieejamību⁸.

ANO iedzīvotāju skaita prognozes proporcija pasaulē, salīdzinot 1951. un 2050. gadu datus, liecina, ka Eiropā iedzīvotāju skaits samazināsies no 22% uz 7%, savukārt Āfrikā tas palielināsies no 9% līdz 25%¹³. ANO prognozes liecina, ka cilvēku migrācija pieaugs, palielinoties pasaules iedzīvotāju skaitam, starpvalstu konfliktiem un augošām pārtikas audzēšanas grūtībām klimata pārmaiņu dēļ¹³. Šie migrācijas iemesli norāda, ka apdraudējumu rada dažādi apstākļi, un pārtikas pieejamība ir viens no tiem.

Izskaut badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un uzlabotu uzturu, veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību ir viens no 17 ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kas ir saistošs mums visiem un sasniedzams, līdz 2030. gadam gan pasaulē kopumā, gan vietējās kopienās. Šajā jomā ir daudz darāmā, jo, saskaņā ar 2018. gada ziņojumu par pārtikas krīzi, 124 miljoniem cilvēku 51 pasaules valstī šobrīd nav pieejams pietiekošs daudzums pārtikas¹⁴.

Taču pieeja drošai un daudzveidīgai pārtikai, kas ir sociāli un ekoloģiski atbildīgi ražota, ir pamatvajadzība gan cilvēka labsajūtai un gan pasaules saskaņotai attīstībai kopumā.

“Palikt malā vairs nav iespējams, jo pasaule ir viena un resursu daudzums ir ierobežots”^{5 8 14}.

Latvijas iedzīvotāju migrācija

Latvijas iedzīvotājiem migrācija ir labi zināma, jo arī mēs dodamies uz citām valstīm labākas dzīves meklējumos. Pēdējo reizi, kad Latvijā iebraukušo skaits pārsniedza izbraukušo skaitu, bija Padomju Savienības laikā. Brīvā Latvijā mēs izbraucam uz visiem Pasaules reģioniem vairāk, nekā no tiem atbrauc pie mums (izņemot Krieviju)^{8 10 12}.

Latvieši visvairāk devušies uz Eiropas centrālo un ziemeļu daļu, kopā veidojot teju 150 tūkstošus Latvijas emigrantu 2019. gada jūlijā. Izplatītākie reģioni, uz kuriem devušies Latvijas iedzīvotāji, ir Āzija (tai skaitā Krievija), Austrālija, Ziemeļamerika un Tuvie Austrumi, kur katrā uzturas no pieciem līdz astoņiem tūkstošiem latviešu^{4 10 11}.

Izceļojot uz citām valstīm, arī mēs esam savas kultūras nesēji, ko bieži vien apliecinām, iepazīstinot citu valstu iedzīvotājus ar mūsu valstij raksturīgu pārtiku un ēdienu gatavošanas tradīcijām.

Izskatoties iedzīvotāju pārvietošanās dinamikā valsts ietvaros, ieraugām, ka pēdējās desmitgadēs notiek strauja iedzīvotāju iekšzemes migrācija no lauku reģioniem uz pilsētām³. Līdz ar cilvēku pārcelšanos no laukiem uz pilsētām, mainās arī iedzīvotāju ēdienkarte, jo pārtika pilsētā vairāk tiek iegādāta, nekā audzēta⁹. Tādējādi tiek veicināta industriāla lauksaimniecība, kur no vienas platības var iegūt vairāk ražas, mākslīgi pievienojot barības vielas un izmantojot tehniku, un pieprasījums pēc pārstrādātiem produktiem, kas ir gatavi lietošanai un ir lielākoties importēti^{1 5 8 11}.

Iebraucēji Latvijā

Latvijā iedzīvotāju sastāvs mainās. Uz daudzskaitlīga izbraucēju fona nepamanāmāks ir iebraucēju skaits^{2 4}.

Uz 2019. gada jūliju Latvijā ir izsniegtas 53 tūkst. pastāvīgās un 43 termiņuzturēšanās atļaujas ārzemniekiem, no kuriem tikai 192 cilvēki ir bēgļi, kas spiesti meklēt drošu patvērumu. Pārējie šeit ieradušies labprātīgi – ģimenes apvienošanai, darba meklējumos un 14% no viesiem ir darba devēji Latvijas teritorijā, studiju nolūkos ieradušies 16% imigrantu (pārsvārā studē medicīnu, 2biznesu un inženierzinātnes)^{7 10 11 12}. Lielākā daļa iebraucēju ir no Krievijas un Eiropas valstīm, kas vēstures gaitā plaši papildinājuši Latvijas virtuvi ar ēdieniem, kuri nu jau tiek uzskatīti par tradicionāliem, piemēram, kāpostu tīteņi, kartupeļu pankūkas, šašliks.

Migrācijas atspulgs Latvijas iedzīvotāju pārtikas izvēlē

Latvijas iedzīvotāji savā ikdienas ēdienkartē ir jau iekļāvuši kebabu, picas un burgerus - ēdienus, kuru izcelsme rodama tālu no Latvijas. Taču pankūkas, šķovēti kāposti un aukstā zupa jau izsenis atceļojuši līdz ar citām dažādu kultūru tradīcijām un ir labi iedzīvojušies mūsu ikdienas maltītēs⁶.

Pateicoties itāļu virtuves popularitātei un produktu lietošanas ērtumam, Latvijas pilsētās un laukos ēd makaronus un nevis prosu, savukārt Saūda Arābijā patērīnā lieto arī Latvijā audzētus kviešus. Tā vietā, lai nodrošinātu savas valsts iedzīvotāju patērīna vajadzībām cigoriņus, sinepes un raudenes, Latvijā iztērē 7 miljonus mēnesī no tuvākām un tālākām valstīm, importējot kafiju, tēju un garšvielas^{1 6}.

Svarīgs skatupunkts uz pasaules attīstību un cilvēku migrācijas kopbildi ir pārtika, ēdiens un ēšanas kultūra. Tas ļauj visu veidu atšķirības un dažādības uztvert ar interesi tās izzināt.

Pārtikas produktu izvēle Latvijā ir iespējama, pateicoties ēdiena migrācijai un citvalstu iedzīvotāju darbam pārtikas produktu audzēšanā, ražošanā un piegādē⁹.

Dažādu kultūru ēšanas tradīciju iepazīšana un kopīga ēdienu gatavošana rada prieku, un pilnveido gatavošanas prasmes⁹.

Dažādu tautu ēšanas tradīciju iepazīšana un to integrēšana savā ēdiena gatavošanas ikdienā pauž cieņu dažādībai, atšķirīgajam un nepazīstamajam. Tas arī bagātina mūs ikvienu sociālā un kultūras jomā.

Avoti:

1. Centrālā statistikas pārvalde. Eksports un imports pa valstīm, valstu grupām un teritorijām. 2019.
2. Centrālā statistikas pārvalde. Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācija. 2018.
3. Centrālā statistikas pārvalde. Migrācija Latvijā. Centrālā statistikas pārvalde. 2018.
4. Centrālā statistikas pārvalde. Starptautiskā ilgtermiņa migrācija pa valstu grupām. 2018.
5. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Conflict, migration and food security. 2017.
6. Ieva Piņozne. Nacionālā virtuve Latvijā. Enciklopēdija.lv. 2019.
7. Izglītības un zinātnes ministrija. Pārskats par Latvijas augstāko izglītību 2017. gadā. 2018.
8. MacroGeo & Barilla. Food and Migration. 2018.
9. P. A. Gilbert, S. Khokhar. Changing dietary habits of ethnic groups in Europe and implications for health. US National Institutes of Health. 2008.
10. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Visu valstu pilsoņi Latvijā ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām uz 2019. gada jūliju. 2019.
11. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Visu valstu pilsoņi Latvijā ar termiņuzturēšanās atļaujām uz 2019. gada jūliju. 2019.
12. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Latvijas valstspiederīgo personu skaits ārvalstīs. 2019.
13. United Nations. World population prospects. United Nations. 2019.
14. World Food Programme. Global Report on Food Crises. 2018.